

Försvarsutskottets betänkande

1978/79:4

med anledning av motion om politisk information vid de militära förbanden

I motionen 1977/78:424 av Axel Andersson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förbättrade möjligheter till politisk information vid förbanden.

Motionen

Motionärerna erinrar inledningsvis om att överbefälhavaren år 1970 fastställt bestämmelser för orientering vid förband rörande politiska partier m. m. Tillämpningen av dessa bestämmelser lämnar enligt motionärerna mycket övrigt att önska. Vid många förband har frågan om politisk information behandlats seriöst men vid andra har politisk information inte givits en enda gång under den tid bestämmelserna har gällt. Motionärerna ifrågasätter utformningen av vissa av dessa bestämmelser.

Sammanfattningsvis önskar motionärerna en betydligt utökad satsning på den politiska informationen till de värnpliktiga. Som motiv härför anføres att ett demokratiskt samhälle kräver, för att göra skäl för benämningen, ett betydande medborgerligt engagemang i samhällsfrågorna. Särskilt angeläget finner motionärerna det vara att unga människor nås med politisk information. Man pekar på de insatser de politiska ungdomsförbunden gör i detta hänseende men framhåller att dessa – för att lyckas – behöver förståelse och hjälp, bl. a. från skolan och försvaret, de sektorer i samhället som hyser de flesta ungdoms- och förstagångsväljarna. Motionärerna anser att skolan har förbättrat möjligheterna till politisk information på grundskolans högstadium och i gymnasieskolan. För värnpliktiga under grundutbildning finner motionärerna emellertid möjligheterna till politisk information klart otillfredsställande.

Remissyttrandena

Överbefälhavaren erinrar om att de av motionärerna angivna orienteringarna vid förband rörande politiska partier m. m. tidigare ingick i den allmänpolitiska utbildningen som ett av de obligatoriska ämnena i medborgarundervisningen för värnpliktiga. När det år 1972 infördes försök med modifierad grundutbildning förkortades övningstiden. Det ansågs därvid nödvändigt att minska tiden för den allmänmilitära utbildningen. Bl. a. togs ämnet orientering om politiska partier m. m. bort från medborgarundervisningen. Behovet av grundläggande samhällsorientering bedömdes vara tillgodosett inom det civila skolväsendet. Vidare hade den ökade fritiden för

de värnpliktiga ökat deras möjligheter att ta del av samhällsinformation genom TV och andra massmedier.

Överbefälhavaren anser att möjligheterna till politisk information för de värnpliktiga numera har tillgodosetts på annat sätt. Ungdomsförbunden i de politiska partier som deltog i senaste riksdagsval skall beredas tillfälle att lämna information om sina försvarspolitiska program inför valen till de årliga värnpliktskonferenserna. Ungdomsorganisationer med antagna stadgar har rätt att anordna möten för värnpliktiga i tjänst vid förband på deras fritid. Inom fritidsundervisningens ram får bildas studiegrupper, som behandlar alla olika slag av samhällsfrågor.

Överbefälhavaren anser inte att orientering rörande politiska partier m. m. skall återinföras som obligatoriskt ämne under värnpliktsutbildningen.

Värnpliktsinflytandekommittén, som enligt regeringens bemyndigande tillkallats för att utreda förmera m. m. för de värnpliktigas inflytande, anser det önskvärt att de politiska partierna i större omfattning än f. n. för de värnpliktiga redovisar säkerhetspolitiska och andra överväganden som ligger bakom t. ex. den allmänna värnpliktens innehåll och omfattning. Det är, framhåller kommittén, ofrånkomligt att sådan information också måste beröra vissa frågor av allmänpolitisk natur. Försvarsmakten bör enligt kommitténs uppfattning bland de värnpliktiga uppmuntra verksamhet i politiska och andra sammanslutningar. Kommittén pekar i det sammanhanget på att enligt regeringens bestämmelser om mötesverksamhet vid militära förband förbandschef åläggs tillhandahålla lokal åt ungdomsorganisation som önskar ordna möten för värnpliktiga på fritid.

Utskottet

Det är enligt utskottets mening angeläget att de värnpliktiga – liksom övriga medborgare – är väl informerade om vårt samhällsskick och om viktiga politiska frågor. Därigenom främjas förståelsen för samhället och våra försvarsansträngningar. Det åvilar inte minst skolan att lämna sådan information. Genom skolan ges grundläggande kunskaper till medborgare av båda könen. De värnpliktiga har även under sin grundutbildning möjligheter att på fritid ägna sig åt politisk verksamhet och att genom massmedierna hålla sig informerade om samhällsdebatten. Viss samhällsinformation är dock påkallad även inom ramen för de värnpliktigas utbildning. Helt naturligt ingår som ett led i värnpliktsutbildningen att ge kompletterande och aktuell information om vårt lands säkerhets- och försvarspolitik. Motionärerna anser att de värnpliktiga också bör ges allmänpolitisk information inom ramen för grundutbildningen.

I samband med att tiden för de värnpliktigas grundutbildning avkortades år 1972 togs bl. a. ämnet orientering om allmänna val, politiska partier m. m. bort som obligatoriskt ämne från medborgarundervisningen under grundutbildningen. Den information som politiska partiers ungdomsförbund lämnar

och värnpliktiga frivilligt tar del av på sin fritid när långtifrån alla och kan därför behöva kompletteras inom ramen för medborgarundervisningen på tjänstetid.

Hur värnpliktiga under grundutbildning lämpligen ges en utökad information om samhällsfrågor och om de politiska partiernas syn på dessa bör utredas närmare. Sådan utredning torde lämpligen anförtros värnpliktsinflytandekommittén. Den sammanlagda tiden för grundutbildning bör inte ökas med anledning av att man utökar information av detta slag.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av motionen 1977/78:424 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anført om utredning angående utökad information om samhällsfrågor och politiska partier till värnpliktiga under grundutbildning.

Stockholm den 24 oktober 1978

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Bengt Gustavsson (s), Eric Holmqvist (s), Georg Pettersson (c), Gusti Gustavsson (s), Gudrun Sundström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Roland Brännström (s), Gunnar Oskarson (m), Åke Gustavsson (s), Evert Hedberg (s), Hans Lindblad (fp), Bertil Johansson (c) och Arne Remgård (fp).

